

Radim Kuba se snaží odhalit důležitost pořadí narození sourozenců

Radim Kuba se snaží odhalit důležitost pořadí narození sourozenců

Záleží na pořadí narození sourozenců? Dají se poznatky o souvislostech zobecnit a využít v životě každého z nás? Širší vliv sourozeneckých konstelací na různé oblasti lidské osobnosti zkoumá v rámci svého doktorského studia s podporou Grantové agentury UK na Přírodovědecké fakultě UK Mgr. Radim Kuba, který zároveň spolupracuje na projektech v Národním ústavu duševního zdraví a ČVUT.

Název vaší disertační práce zní Rodinné konstelace jako epigenetický faktor ovlivňující člověka. Od kdy se tomuto tématu věnujete?

Už při hledání tématu bakalářské práce mne prof. RNDr. Stanislav Komárek, Dr., nasměroval na sourozenecké konstelace a jejich vliv na osobnost člověka. Zaujal mne svými prvními otázkami na počet sourozenců a poznatky o pořadí narození aplikovanými na moji osobu natolik, že jsem se rozhodl věnovat se tomuto tématu. A je tomu tak doposud.

Co konkrétně ve své práci zkoumáte?

Nyní se zabývám analýzou vlastních sourozenců nebo kombinací vlastní a nevlastní sourozenci, a to třeba s ohledem na to, jestli spolu vyrůstali, či ne. Zaměřuji se na vlivy na intelekt a na to, jak se liší inteligence a vzdělání člověka podle pořadí narození. V naší laboratoři řešíme ale rovněž projekty na morální dilemata člověka, na sexualitu, osobnostní rysy a další.

Můžete být trochu konkrétnější? Ne každý princip rodinných konstelací zná.

Rozlišujeme dva základní typy pořadí narození: biologické a funkční. Biologické narození znamená, kolikátý se člověk narodil matce, funkční mne zajímá více. Jde o psychologický efekt, který zohledňuje, v jakém vztahu člověk vyrůstal, a výsledný efekt ovlivňuje velmi mnoho faktorů. V současné době je stále nejasné, jak silný vliv pořadí narození na člověka má. Někteří vědci se dokonce kloní k názoru, že efekt související s pořadím narození neexistuje, i když tomu v minulosti bylo jinak. Celkově se ale zdá, že minimálně některé dimenze lidské osobnosti jsou ovlivněny poměrně významně.

Ukazuje se, že v populaci si mezi sebou mohou být podobnější spíše prvorození z různých rodin oproti sourozencům v jedné rodině. Dalo by se očekávat, že sourozenci, kteří sdílejí velkou část genetické informace, si budou spíše podobní navzájem. Především v osobnostních rysech a postojích se však ukazuje, že tomu tak není. Rozdíly způsobují např. styl výchovy, přístup rodičů a celkově prostředí, kde jedinec vyrůstal, apod. Rodiče se totiž často chovají jinak ke svému prvnímu dítěti a jinak k dítěti poslednímu. Tato zajímavá skutečnost se odborně nazývá tzv. horizontální podobnost. Existuje mnoho faktorů, ale největší vliv má rodina – je důležité, jakého pohlaví jsou sourozenci, jaký mají věkový odstup, zda se rodiče rozvedli, zda mají nevlastní sourozence atd.

Jak mohou s těmito informacemi naložit jednotliví členové rodiny?

Mám rád, když moje práce má přesah do praxe, a zde vidím velký potenciál využití teorie pořadí sourozenců ve společnosti. Už v pubertě si člověk utváří své postoje, začíná se orientovat ve světě, a pokud v tuto chvíli bude vědět, proč je takový, jaký je, může mu to pomoci pochopit sebe sama. Nejde o to určit, zda je někdo nebo něco lepší, nebo horší, ale pochopit spojitosti a důvody. A ve chvíli pochopení může člověk zapracovat na nedostatcích. To může lidem pomoci i v partnerských vztazích, ve škole, při vzdělání, komunikaci s přáteli a v dalších oblastech života. Nehledě na to, že se ukazuje, že pořadí narození může mít poměrně zásadní vliv např. na projev některých duševních poruch.

Můžete své poznatky zobecnit?

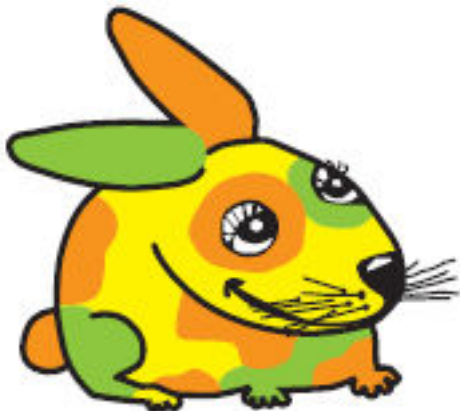
Především je důležité zmínit, že všechny zobecňující soudy musíme brát jako tendence, pravděpodobnost a nezaměřovat ji za absolutní platnost. V konkrétních případech je nutné vzít v potaz právě tu rozličnost a rozmanitost faktorů, které daného člověka ovlivňují.

Prvorození fungují do narození sourozence jako jedináčci: nemusí se dělit, mají veškerou pozornost i všechny zdroje. Ne vždy bývají rozmazlení, ale dokážou lépe komunikovat s dospělými než s dětmi, jsou spíše introvertní, mívají vyšší inteligenci i lepší studijní schopnosti, větší ambice, tížadost. Mezi povolání, která si volí, patří typicky právníci, lékaři nebo vědci. Při narození druhého sourozence zažijí psychický otřes, najednou už nejsou v rodině sami.

Později narození mívají vše naopak: bývají extrovertní, mají více kamarádů, jsou společenější, sympatičtí, stávají se diplomaty nebo obchodníky, mají úspěch ve společnosti a snadněji dokážou například dělat kompromisy. Je potvrzeno, že většina vědců z různých oborů jsou jedináčci nebo prvorození, dokonce i prezidenti USA patří ve většině do této kategorie.

Ale i já sám jsem příkladem toho, že ne všechno se dá zobecnit. Jsem druhorozený, mám staršího bratra a mladší sestru, ale mé charakteristiky ukazují na prvorozeného. Vidíte, studuji něco, abych ukázal, že to na mne neplatí!

S jak velkým vzorkem lidí pracuje vaše studie?

Každá studie, na které pracuji, má jiný vzorek, celkově lze však říci, že často jsou to desítky tisíc osob. Mojí „výzkumnou základnou“ jsou studenti Přírodovědecké fakulty, ale rád bych zmínil i další dotazníky naší výzkumné laboratoře profesora Jaroslava Flegra. Máme svoje webové stránky www.pokusnikralici.cz a stránky na Facebooku, kde se lidé mohou registrovat a dotazníky jsou tam online. Dobře zde funguje sdílení dotazníků a princip „sněhové koule“, tedy nabalování dalších a dalších odpovědí. Pokud tedy máte chuť přispět k našim výzkumům, neváhejte se přidat mezi naše [Pokusné králíky](#) !

Každý v našem týmu se zabývá jinou oblastí a dotazník vzniká spojením otázek jednotlivých okruhů vědeckého bádání.